

ΧV. ΚΟΖΜΑ ΙΝΔΙΚΟΠΛΕΥΣΤ

За живота на Козма Индикоплевст се знае съвършено малко. Според оскъдните данни, с които разполагаме, той е бил роден в Александрия (Египет) и по времето на имп. Юстиниан I (527—565) предприел като търговец дълги пътувания покрай черноморското крайбрежие, в Арабия, Източна Африка и стигнал чак до остров Цейлон. По-късно поради заболяване той се оттеглил в един манастир в Синай и приел монашество. Там към 547—548 г. съставил своето голямо съчинение, под надслов „Християнска топография“ (*Χριστιανική τοπογραφία*). Това негово съчинение представя опит за критика на Птолемеевото учение за вселената и тълкуване на Писанието по въпросите за физическата астрономия. Като изхожда от ученето на „космографа Мойсей“ и от изказванията на отделни църковни отци, Козма Индикоплевст отхвърля езическото твърдение за кръглостта на земята и на небето и се опитва да докаже, че в същност Мойсеевата скиния представляла точно подобие на формата на вселената. Книгата на Козма е била преведена и широко разпространена между южните и източните славяни, всред които тя дълго е останала като главен извор за космографски знания. Наистина, тук покрай общите умувания читателите са могли да намерят също и нещо твърде полезно.

COSMA INDICOPLEUSTES

Topographia christiana

1. De fide Christiana apud Graecos et Illyrios

Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ Βάρβαροις, καὶ Οὐννοῖς, καὶ Πέρσαις, καὶ λοιποῖς Ἰνδοῖς, καὶ Περσαρμενίοις, καὶ Μήδοις, καὶ Ἑλαμίταις καὶ πάσῃ τῇ χώρῃ Περσίδος καὶ ἐκκλησίαι ἀπειροὶ καὶ ἐπίσκοποι, καὶ Χριστιανοὶ λαοὶ πάμπολλοι, καὶ μάρτυρες πολλοὶ, καὶ μονάζοντες ἡσυχασταί. — — — Ὁμοίως πάλιν Κιλικίαν, Ἀσίαν, Καππαδοκίαν, Λαζικήν, καὶ Πόντον, καὶ τὰ ὑπερβόρεια μέρη Σκυθῶν, καὶ Ὑρκάνων, Ἐρούλλων, Βουλγάρων, Ἑλλαδικῶν τε καὶ Ἰλλυρίων, Δαλμάτων, Γότθων, Σπανῶν, Ῥωμαίων, Φράγγων καὶ λοιπῶν ἐθνῶν μέχρι τῶν Γαδείρων τοῦ Ὠκεανοῦ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, πιστευσάντων καὶ καταγγελλόντων τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν ὁμολογούντων.

1. The Christian Topography of Cosmas Indicopleustes, ed. Winstedt, p. 119, 14—33.

Защото в допълнителните части към своето изложение Козма е дал описание на далечни места и на редки животни, които сам видял или за които други му разказвали. Тази част от книгата, която е в същност най-ценната, наподобявала някаква естествена история. Езикът на Козма е прост и плавен — едно качество, което също е могло да се понарава на славянските четци. Като някогашен търговец, Козма в съчинението си — гдето проявява голяма правдивост — понякога дава сведения също и за търговията и търговските произведения в далечните страни, които посетил.

РЪКОПИСИ

По-главни ръкописи с текста на „Християнската топография“ са: V=cod. Vatic. gr. 699 (s. VIII—IX). — S=cod. Sinaiticus 1186 (s. XI). — L=cod. Laurentianus Plut. IX, 28 (s. XI). Сведения за другите ръкописи са дадени у Winstedt, The Christian Topography, pp. 15—30 (Introduction) (вж. по-долу). Ср. Moravcsik, Byzantinoturcica, I, p. 230.

ИЗДАНИЯ

Migne, P. Gr., LXXXVIII (1864), coll. 10—476. — The Christian Topography of Cosmas Indicopleustes, edited with geographical notes by E. O. Winstedt (Cambridge 1909). Дадената тук извадка е направена по това издание.

КНИЖНИНА

Krumbacher, GBL, pp. 412—414. — Moravcsik, Byzantinoturcica, I, pp. 229—230. — К. Е. Редин, Портрет Козмы Индикоплова в русских лицевых списках его сочинения (=Виз. врем., XII. 1906, сс. 112—131). — Съшият, Християнската топография Козмы Индикоплова по греческим и русским спискам, I (Москва 1916). — В. Ягич, Козма Индикоплов по српскому рукопису г. 1649 (=Споменик, кн. 44, др. разр. 38. 1922, сс. 1—39). — Издание на славянския превод — в Издания имп. Общества любителей древней письменности, № 86. СПб 1886.

КОЗМА ИНДИКОПЛЕВСТ

Християнска топография

За християнството между гърците и илирийците

Също така и у бактрите⁶⁶⁷, и у хуните, и у персите, и у останалите индийци, и у персарменците⁶⁶⁸, и у мидийците, и у еламитите⁶⁶⁹, и в цялата персийска земя има безброй църкви и епископи, и много християнски народи, и много мъченици, и монаси безмълвници. — — — Също така и в Киликия, Азия, Кападокия, Лазика, Понт и в северните области — между скитите, хирканите⁶⁷⁰, херулите, българите, еладците, илирийците, далматите, готите, испанците, римляните, франките и другите народи чак до Гадира⁶⁷¹ към северната част на Океана, има люде, които са повярвали, възвестяват Христовото евангелие и изповядват възкресението на мъртвите.